

در جست و جوی میدان انقلابی

سازمان زیباسازی: "برای زیاتر کردن میدان انقلاب فراخوان داده‌ایم"
طراح سازه: "روی این گنبد به هیچ عنوان چیزی اضافه نمی‌شود"

تهیه و تنظیم: مونا لواسانی / کارشناس ارشد معماری منظر

این روزها مرکزی‌ترین میدان شهر تهران دربرگیرنده سازه جدید گنبدی شکل با یک نقش برجسته است. بخشی از این گنبد، آجرکاری و بخش دیگر، کاشی‌کاری است که در اطراف آن نیز پنجره‌هایی از آهن، شیشه اجرا شده است. پیش از این «سعید روانبخش»، هنرمند نقاش و طراح سازه جدید میدان انقلاب با قطعیت اعلام کرده بود: "روی این گنبد به هیچ عنوان چیزی اضافه نمی‌شود و خود این سازه قابلیت کامل یک اثر هنری را دارد و به صورت مستقل و کامل یک اثر هنری نقش برجسته است و اگر قرار باشد چیزی به این سازه اضافه شود، در محیط و قطر این گنبد نیست."

«سیدمجتبی موسوی»، مدیر اداره حجم سازمان زیباسازی شهر تهران گفته است: "نماد قبلی میدان انقلاب که با طرح «ایرج اسکندری» از سال ۱۳۶۱ در این میدان نصب بود، برای یک نقش برجسته و یا طراحی دیواری در نظر گرفته شده بوده و اگر شرایطی در آینده فراهم شود، قطعاً از این طرح به همان شکل نقش برجسته و یا طرح دیواری به صورت یک کار موزه‌ای که بخشی از تاریخ حجم‌سازی کشور و خاطره تاریخی مردم است، بهره خواهیم گرفت". «غلامرضا فاخره»، مجری خط چهار مترو تهران نیز، پیش‌تر از احتمال نصب نماد پیشین میدان انقلاب در پارک جدیدی با عنوان «انقلاب» خبر داده بود.

۱۳۸۸ دی ماه ۱۸ www.today.ir

ساخت مجسمه میدان انقلاب در سال ۸۹ آغاز می‌شود

«حجت‌الله ملاحی»، مدیر عامل سازمان زیباسازی شهرداری تهران با بیان اینکه تا آخر اردیبهشت تکلیف فراخوان مشخص می‌شود، گفت: "بهترین طرح انتخاب و اجرا می‌شود. مجسمه جدید میدان انقلاب، نمادی از هنر ایرانی خواهد بود. تا زمانی که طرح مشخص نشود، نمی‌توان هزینه‌های آن را برآورد کرد."

بهمن ۱۳۸۸ ----- www.zibasazi.ir
فروردین ۱۳۸۹ ----- www.farsnews.ir

سازمان زیباسازی شهر تهران فراخوانی برای ساخت مجسمه‌های شهری، آثار حجمی و معماری جهت نصب در فضای میدان انقلاب و اطراف مترو منتشر کرده است. برای این فراخوان که تا ۱۵ اسفند ماه ۱۳۸۸ اعتبار داشت، هنرمندان باید طرح‌های خود را با توجه به نام میدان و اهمیت موقعیت فیزیکی محل، انتقال مفاهیم و شعائر انقلاب، اصول زیباشناسی، ضوابط علمی، هنری و تجسمی، مقوله ارتباط مجسمه با فضای شهری و قابلیت برقراری ارتباط با مخاطبان شهری ارائه می‌دادند. آثار می‌تواند به صورت نقش برجسته، فیگوراتیو و یادمان طراحی و اجرا شوند.

میدان انقلاب دهه ۴۰

میدان انقلاب دهه ۷۰

«تیان آن من» یک میدان تشریفاتی و توریستی است. آرامگاه «مائو» رهبر انقلاب چین در میان میدان قرار دارد.

مجسمه ارتش سرخ چین، روایتگر سال‌های انقلاب

میدان «تیان آن من» (انقلاب) پکن - چین

بناهای اطراف میدان را به آتش کشید. جنگ تریاک بر علیه انگلیسی‌ها از اینجا آغاز شده است. در کنار آرامگاه «مائو»، رهبر انقلاب چین (۱۹۷۷) و نیز مجسمه ارتش سرخ چین، یادمان قهرمان‌های مردمی انقلاب، با ۱۲۵ فوت ارتفاع نیز خود نمایی می‌کند. مراسم گرامیداشت شصتمین سالگرد جمهوری خلق چین در سال ۲۰۰۹، یکی از بزرگترین رژه‌های تاریخ را در این میدان رقم زد. در سرتاسر این عرصه باز هیچ‌گونه درخت یا نیمکتی به چشم نمی‌خورد. امنیت این میدان توسط چراغ‌ها، دوربین‌های بی‌شمار و نیز حضور پلیس تأمین می‌شود.

منبع تصاویر: www.wikimedia.org

میدان «تیان آن من» یا میدان صلح جهانی، بزرگترین میدان جهان، به معنای دروازه آرامش بهیشتی در سال ۱۶۵۱ بنا نهاده شده است. یکی از علت‌های این نامگذاری قرارگیری دروازه ورودی «شهر ممنوعه»- محل سکونت امپراتوران - در اینجا است. این میدان چهارگوش در نزدیکی مرکز پکن، پلازای پیاده‌ای است که بناهای عظیم حکومتی محصور شده است و به نوعی میدان تشریفاتی انقلاب چین نیز محسوب می‌شود.

هر یک از قسمت‌های این میدان، روایتگر گوشه‌هایی از تاریخ معاصر چین است. ارتش انگلیس و فرانسه پس از تسخیر پکن در قرن نوزدهم

میدان انقلاب هاوانا - کوبا

تصویر «چه‌گوارا» بر بدنه میدان نزد مردم محبوبیت خاصی دارد.

میدان انقلاب هاوانا، یکی از تاریخی‌ترین نقاط کشور است.

برج یادمان قهرمان کوبا در مرکز شهر، به عنوان یک نظرسنجی افغانی نقش می‌کند.

مارتی» قرار گرفته و سالنی نیز برای نمایش آثار هنرمندان و اجرای موسیقی تعبیه شده است. دسترسی به بلندترین نقطه برج با آسانسور امکان‌پذیر است که از آنجا تمام شهر مشاهده می‌شود. یادمان بعدی، تصویر «ارنستو چه‌گوارا»- اولین وزیر کشور منصب کوبا توسط «فیدل کاسترو»- است که با فلز بر نمای ساختمان وزارت داخلی اجرا شده است. این اثر با نورپردازی شبانه، از محبوبیت خاصی نزد مردم برخوردار است. وزارت ارتباطات، وزارت دفاع، کتابخانه و تئاتر ملی از دیگر بناهایی است که این میدان را احاطه کرده‌اند. برگزاری روز آزادی، رژه اول مه می و دیدار با چهره‌های جهانی مانند پاپ ژان پل دوم، از وقایعی است که این مکان به خود دیده است.

منبع: www.wikipedia.org

میدان انقلاب هاوانا با استقرار در نقطه استراتژیک و مرکزیت جغرافیایی این شهر، شاهد بخش‌های روشنی از تاریخ کوبا بوده است. این میدان از سال ۱۹۵۹ میلادی تاکنون به مرکز رهبری سیاسی و فرهنگی کوبا تبدیل شده است. یکی از بزرگترین مجسمه‌های این کشور به ارتفاع ۱۰۹ متر از اینجا به آسمان سر برافراشته است. این میدان در سال ۱۹۵۵ در گرامیداشت صدمین سال تولد بزرگترین متفکر و قهرمان ملی کوبا (روزنامه‌نگار، شاعر، فیلسوف و نظریه‌پرداز سیاسی)، «خوزه مارتی» در میان تمام معماران کشور به مسابقه گذاشته شد و در نهایت تلفیقی از طرح رتبه‌های اول و دوم برگزیده اجرا شد. بر روی دیواره‌های این یادمان، وقایعی از تاریخ کوبا و جملاتی از این قهرمان ملی به رنگ طلایی حک شده است. در داخل برج یادمان، یادبود «خوزه

ایستگاه انقلاب متروی مسکو در زیر عرصه پیاده قرار دارد.

تندیس «کارل مارکس»، پدر نظریه کمونیسم

فضای سبز پشت میدان سرخ یکی از نقاط مسکو برای دیدارهای اجتماعی است.

میدان سرخ (انقلاب) - مسکو - روسیه

متروی مسکو یکی از دستاوردهای ویژه تکنولوژیکی و فرهنگی اواخر دوره استالین است. در بین چندین طراحی ایستگاه میدان انقلاب در سالهای ۱۹۳۰، میدان انقلاب به عنوان یکی از موارد نمادین، شاخص و برجسته شناخته شده است. دکوراسیون این ایستگاه با مجسمه‌های برنزی گویای علوم اجتماعی و تاریخ معاصر روسیه و ایدئولوژی شوروی سابق است.

منبع: www.ingentaconnect.com

دومین میدان بزرگ جهان، میدان سرخ مسکو است. این سایت تا ۱۹۳۸ با ساختمان‌های قدیمی پر شده بود که برای احداث بزرگراهی تخریب شدند. در ۱۹۶۷ به میدان «پنجاهمین سالگرد انقلاب اکتبر» تغییر نام یافت. در سال ۱۹۹۷ مرکز خرید این میدان در هشتصد و پنجاهمین سالگرد بنیانگذاری شهر مسکو بازگشایی شد. محوطه بیرونی این بازار پرزرق و برق، با مجموعه مجسمه‌هایی از پریان داستان‌های «پوشکین»، استخری پوشیده از موزائیک، نرده‌ها و فواره‌ها، باغ بوتانیک با گونه‌های گران قیمت و ... پوشیده شده است.

میدان انقلاب پاریس - فرانسه

در میان این میدان بزرگ قرن نوزدهم فرانسه واقع در غرب میدان کنکور، مجسمه یادبودی برای تجلیل از جمهوری فرانسه قرار گرفته است. در طول سال‌های انقلاب فرانسه، این میدان یک نقطه آغاز سنتی برای تظاهرات بوده است. ایستگاه متروی انقلاب در زیر این میدان آرمیده است. این مکان به استحکامات دروازه مقبره چارلز (در قرن چهاردهم) مربوط می‌شود. در ابتدای قرن ۱۹ با فواره تزئین شد و چهره کنونی میدان، حاصل برنامه‌ریزی «هوسمان» - شهردار پاریس در دوره دوم امپراطوری فرانسه - است که طی آن چندین بنای تئاتر تخریب شد. در ۱۸۷۹ نماد یادمانی این میدان به مسابقه گذاشته و ایده برادران «موریس» به عنوان برنده اعلام شد.

منبع: www.aviewoncities.com / www.en.wikipedia.org

حاشیه گزارش

گره‌های شهری پایتخت است. اقدامات ساماندهی آن تاکنون جز دو مورد، تماماً معطوف به مسائل ترافیک و تغییرات کاربری یا تراکم بدنه آن بوده است. نرده گذاری، ممنوعیت عبور پیاده از میدان، حذف دستفروشی‌ها، از میان بردن باغچه پیاده‌رو، ساخت مجسمه و ایستگاه مترو، نصب پل و بسیاری از اقدامات دیگر در این مهم‌ترین عنصر خاطره‌ساز تهرانی‌ها از انقلاب، تابع جزئی‌نگری و تصمیمات موضعی شده است.

تاکنون، طرح یکپارچه‌ای برای میدان انقلاب به مثابه «مکان کانونی انقلاب اسلامی» با رعایت جریان عادی زندگی شهری تهیه نشده است. به زبان تخصصی امروز، این میدان نیازمند یک طرح واحد و یکپارچه برای معماری منظر آن است که ضمن توجه به ارزش‌ها و معنای ذهنی این مضمون نزد شهروندان، زندگی جاری آن را نیز ساماندهی کند. تا آن زمان اقدامات جزئی‌نگر از قبیل تغییر بنای یادمانی انتظار مردم را تأمین نخواهد کرد و معنای این میدان همچنان مسایلی با آشفتگی و اغتشاش عملکردی باقی خواهد ماند.

اکنون با مشاهده تجارب مشابه خارجی، این سؤال به ذهن خطور می‌کند که در مورد میدان انقلاب تهران کدام یک از ملاحظات و تدابیر اندیشیده شده در روسیه، چین، فرانسه و ... برای حفظ ارزش‌های یک حرکت مردمی و تقویت حافظه جمعی در نظر گرفته شده است؟ در توسعه تهران، برنامه‌ریزان شهری ما برای این نقطه تاریخی از شهر چه بار معنایی قائل شده‌اند؟ سؤالاتی از این دست، مواردی است که مدیران شهری باید در قبال آنها پاسخگو باشند.

میدان انقلاب تهران که پس از تبدیل دو حصار غربی و شمالی تهران قدیم به خیابان‌های کارگر و انقلاب در محل تقاطع آنها ساخته شد، به واسطه نقش آن در سال‌های انقلاب، بلافاصله پس از پیروزی، از سوی مردم و مسئولان به این نام شناخته شد. خاطره جمعی مردم تهران، که در روند پیروزی انقلاب اسلامی در این مکان شکل گرفته بود، مانع از آن شد تا هر نقطه دیگری بتواند به این نام خوانده شود؛ نامی که در زمان خود نماد مهم‌ترین موضوع در ذهنیت و آرمان‌های مردم آن دوره بود. متأسفانه معنای عظیم انقلاب در ذهن مردم تهران، هرگز کالبد شهری در خور خود نیافت. تعبیر میدان انقلاب امروز، در ردیف یکی از شلوغ‌ترین و نابسامان‌ترین